

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Målenhet 2

DOM
2010-10-06
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 1213-10

KLAGANDE

Svenska Skogsplantor Aktiefbolag, 556477-5327
c/o Sveaskogs Förvaltnings Aktiefbolag
105 22 Stockholm

Ombud: Advokaterna **P.M. och G.B.**
Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB
Box 1711
111 87 Stockholm

MOTPART

Miljö- och byggnadsnämnden i Orust kommun
473 80 Henån

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västra Götaland län beslut den 22 mars 2010 i ärende nr 505-11088-2008, se bilaga 1

SAKEN

Föreläggande att inkomma med en fördjupad undersökning av förorenad mark m.m. på fastigheten Kårehogen 1:3, Orust kommun

DOMSLUT

Miljödomstolen som bifaller överklagandet upphäver länsstyrelsens och Miljö- och byggnadsnämndens beslut.

Dok.Id 149973

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänerns borg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: miljodomsstolen.vanersborg@dom.se alt fastighetsdomstolen.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 09:00-16:00

YRKANDEN M.M.

Svenska Skogsplantor Aktiebolag har yrkat att miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, upphäver Miljö- och byggnadsnämndens beslut. Bolaget har som grund för yrkandet anfört i huvudsak följande. Frågan i målet är främst vem som är rätt adressat för föreläggande avseende fastigheten Orust Kårehogen 1:3 på grund av på fastigheten tidigare bedrivna plantskoleverksamhet. Verksamheten inleddes på 1950-talet av Skogsvårdsstyrelsen, som förstatisades den 1 juli 1981. Verksamheten lades ner av staten år 1985 och fastigheten Kårehogen 1:3 förblev i statlig ägo. Den 1 januari 1994 bolagiserades den på andra platser fortfarande statligt bedrivna frö- och plantskoleverksamheten genom en inkråmsöverlåtelse till Svenska Skogsplantor AB. Samtidigt överläts även fastigheter, däribland fastigheten Kårehögen 1:3, där plantskoleverksamhet tidigare hade bedrivits till Svenska Skogsplantor AB. Verksamheten var nedlagd vid överlåtelsepunkten. Att överlåta statlig verksamhet genom inkråmsöverlåtelse innebär inte, som länsstyrelsen hävdar, att det övertagande bolaget även förvärvar historiskt miljöansvar. Detta följer redan av ordalydelsen i tillämplig lydelse av 10 kap. 2 § miljöbalken; Svenska Skogsplantor AB har aldrig bedrivit verksamhet på fastigheten. Svenska Skogsplantor AB förvärvade fastigheten långt efter det att plantskoleverksamheten på fastigheten upphörde. Länsstyrelsen har vidare tillmätt lydelsen av den reglering genom vilken Svenska Skogsplantor AB förvärvade inkråm från staten betydelse. Detta är felaktigt. Det ankommer inte på myndighet eller domstol att vid prövning av ansvar enligt 10 kap. 2 § miljöbalken tillmäta civilrättsliga förhållanden betydelse. Prövningen skall endast utgå ifrån huruvida SSP varit verksamhetsutövare ur ett miljörättsligt perspektiv. Sammanfattningsvis har Svenska Skogsplantor AB aldrig varit verksamhetsutövare för plantskoleverksamheten på fastigheten. Ej heller kan Svenska Skogsplantor AB på annan grund hållas ansvarigt för de föroreningar som verksamheten må ha orsakat. Miljö- och byggnadsnämndens i Orust kommun beslut är därför felaktigt och ska upphävas.

Miljö- och byggnadsnämnden i Orust kommun har bestritt bifall till överklagandet.

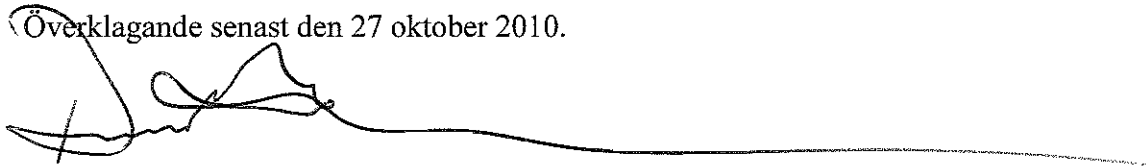
DOMSKÄL

Ansvarig för att utreda föroreningar inom ett förorenat område är enligt 10 kap. 2 § miljöbalken den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen. Bestämmelsen ska tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969 om verkningarna alltjämt pågick den 1 januari 1999 (8 § lagen om införande av miljöbalken).

Såvitt framgår av utredningen i målet har Svenska Skogsplantor AB aldrig bedrivit någon verksamhet eller vidtagit någon åtgärd som har bidragit till föroreningen på den aktuella fastigheten. Föreläggandet har alltså inte riktats till rätt adressat och ska upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 27 oktober 2010.

Patrick Baerselman

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Patrick Baerselman, ordförande, och miljørådet Joen Morales. Föredragande har varit beredningsjuristen Eva Högmark.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Rättsenheten
Karin Wall
Länsjurist
031-605723

BESLUT
2010-03-22

Diarienummer
505-11088-2008

Sida
1(7)

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Rotel 2:8

INKOM: 2010-04-19
MÅLNR: M 1213-10
AKTBIL: 2

Klagande:

Svenska Skogsplantor AB
S.A.
105 22 Stockholm

Ombud: (delgivn.kv.) ✓

Mannheimer Swartling Advokatbyrå
G.B.
Box 1711
111 87 Stockholm

Överklagande av beslut om föreläggande att inkomma med fördjupad undersökning av förorenad mark m.m. på fastigheten Kårehogen 1:3 i Orust kommun

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen avslår överklagandet och ändrar miljö- och byggnadsnämndens beslut endast såtillvida att tidpunkten för när utredningen skall vara miljö- och byggnadsnämnden tillhanda flyttas fram till den 15 september 2010.

Redogörelse för ärendet

Miljö- och byggnadsnämnden i Orust kommun beslutade den 6 december 2007 att förelägga Svenska Skogsplantor AB, org.nr. 556477-5327,

att inkomma med en fördjupad undersökning av förorenad mark på fastigheten Kårehogen 1:3, planteringsfälten samt runt ekonomibyggnaderna,

att undersökningen skall möjliggöra en beräkning av den mängd bekämpningsmedel som kan ha spridits över området för eventuell framtida sanering och för att konstatera halter och spridningsbild i mark och grundvatten,

att provtagningarna skall inrikta sig på de redan kända föroreningarna, men att en screeninganalys skall göras för att kunna utesluta andra föroreningar,

att en åtgärdsplan upprättas som beskriver praktiska, tekniska och ekonomiska förutsättningar för nödvändiga saneringsåtgärder,

att utredningen skall vara miljö- och byggnadsnämnden tillhanda 15 juni 2008,

att provtagningens omfattning skall planeras i samråd med tillsynsmyndigheten.

Beslutet har motiverats med att Miljö- och byggnadsenheten den 29 oktober 2007 upprättat tjänsteskrivelse med förslag till ansvarsutredning för undersökning/efterbehandling av förorenad mark på fastigheten Kårehogen 1:3. I ansvarsutredningen bedömdes Svenska Skogsplantor AB ha verksamhetsutövaransvar enligt 10 kap 2 § miljöbalken, MB, för utredning av förorening osv.

Svenska Skogsplantor AB (bolaget) har överklagat nämndens beslut och yrkar att Länsstyrelsen skall upphäva miljö- och byggnadsnämndens föreläggande den 6 december 2007. Till stöd för yrkandet anförs bl a följande. När det gäller Kårehogen 1:3 är det ostridigt att den miljöfarliga verksamheten hade upphört långt innan staten bolagiserade sin frö- och plantskoleverksamhet. Vid bolagiseringstillfället bedrevs alltså ingen miljöfarlig verksamhet på Kårehogen 1:3. Bolagiseringen har därvid inneburit att det enbart var den fasta egendomen Kårehogen 1:3 som bolaget övertog – någon miljöfarlig verksamhet att överta där fanns ju inte. Frågan är då om bolaget kan ha ett efterbehandlingsansvar enligt 10 kap 2 § MB för en verksamhet som hade upphört långt före det att fastigheten där verksamheten bedrevs förvärvades.

I detta fall rör det sig om förvärv av verksamhet (inkrämsöverlåtelse). Av 10 kap 2 § MB följer att det överlåtande bolaget kvarstår som efterbehandlingsansvarig. I detta fall har staten alltså kvar sitt efterbehandlingsansvar enligt 10 kap 2 § MB för den tidigare bedrivna plantskoleverksamheten på Kårehogen 1:3, jfr 8 § övergångsbestämmelserna till MB. I sammanhanget bör betonas att staten såsom myndighet och ett av staten ägt aktiebolag är två helt skilda rättssubjekt.

Av ordalydelsen i 10 kap 2 § MB kan inte utläsas att ett bolag skall kunna bli efterbehandlingsansvarig för en verksamhet som bolaget överhuvudtaget inte har bedrivit eller haft något som helst inflytande över. I lagförarbetena betonas att bestämmelsen är en följd av den grundläggande principen att förorenaren betalar (se t.ex. prop. 1997/98:45, Miljöbalk, del 1, s. 235 och del 2, s. 119).

Det finns veterligen inte heller någon rättspraxis som innebär att en förvärvare av fastighet på vilken tidigare har bedrivits en sedan länge nedlagd förorenande verksamhet har ålagts ett efterbehandlingsansvar enligt 10 kap 2 § MB.

I och med att plantskoleverksamheten på Kårehogen 1:3 hade upphört långt innan bolaget förvärvade Kårehogen 1:3 och statens frö- och plantverksamhet har bolaget inte haft någon som helst möjlighet att vidta åtgärder för att begränsa föroreningar och andra skador från denna verksamhet. Att ålägga bolaget ett efterbehandlingsansvar enligt 10 kap 2 § MB skulle därför strida mot principen att förorenaren betalar. Det strider också mot ordalydelsen till bestämmelsen, liksom dess förarbeten. Ett sådant ansvar har inte heller stöd i rättspraxis.

Bolaget ingår därför inte i kretsen av ansvariga enligt 10 kap 2 § MB, varför miljö- och byggnadsnämndens föreläggande ska upphävas.

Skulle länsstyrelsen till äventyrs finna att bolaget ändå har ett efterbehandlingsansvar enligt 10 kap 2 § MB, skall omfattningen av ansvaret bestämmas efter en skälighetsavvägning enligt 10 kap 4 § MB. Därvid vill bolaget särskilt framhålla följande.

- Bolaget har som förvärvare av det inkråm i vilket tidigare bedrivits en förorenande verksamhet på Kårehogen 1:3 inte haft några som helst möjligheter – varken teoretiska eller praktiska – att förebygga eller förhindra föroreningar eller framtida skadeverkningar, se prop. 1997/98:45, del 2, s. 121,
- Såvitt bolaget kunnat utreda har den av staten utövade plantskoleverksamheten på Kårehogen 1:3 bedrivits på ett för den tiden accepterat sätt med iakttagande av de villkor och krav som gällt för verksamheten, se prop. 1997/98:45, del 2, s. 121. De ämnen som hanterades i plantskoleverksamheten var då tillåtna för sådan hantering. Inget har heller framkommit som motsäger att vedertagna åtgärder vidtogs samband med att verksamheten lades ned.
- Även tidsaspekten skall vägas in. Det har gått 23 år sedan plantskoleverksamheten på Kårehogen 1:3 lades ned.
- Slutligen kan konstateras att kommunen inte planerar någon ändrad markanvändning av Kårehogen 1:3, utan att marken även fortsättningsvis kommer att utgöra jordbruksmark.

Sammanfattningsvis måste en skälighetsavvägning enligt 10 kap 4 § MB leda till att bolaget inte kan åläggas något efterbehandlingsansvar, inte ens sådana utredningar som avses med miljö- och byggnämndens föreläggande.

Miljö- och byggnadsnämnden har i yttrande till Länsstyrelsen daterat den 8 maj 2008 anfört bl a följande.

Miljöbalkens andra kapitel med grundläggande hänsynsregler ställer alltid krav på myndighetens bedömning enligt 7 § avseende den rimlighet och nytta som kan ställas i relation till kostnaden för att vidta skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått. Nämnden gör alltid sådana avvägningar i det enskilda fallet.

SGU har på uppdrag av regeringen utfört en nationell kartläggning av områden som förorenats eller misstänkts vara förorenade av statlig verksamhet och där den verksamma statliga organisationen inte längre finns kvar. Har verksamhet överlåtits till annan utövare skall krav på efterbehandling i första hand riktas mot den senaste verksamhetsutövaren. Även om en myndighet har avvecklats finns staten som juridisk person kvar och kan sökas när ansvar för ett förorenat område görs gällande av tillsynsmyndigheten.

Miljöbalkens 10 kap 3 § upptar särskilt fastighetsägarens ansvar om det inte finns någon verksamhetsutövare som kan utföra eller bekosta en känd föroreningsskada på en fastighet. Bolaget bör enligt nämndens mening ha varit väl medveten om innebörden av den verksamhet som bedrevs före övertagandet av fastigheten vid tillträdet 1994, och därmed de risker som varit förenat med användning av numera förbjudna bekämpningsmedel (DDT) och till följd därav uppkomsten av markföroreningar. Nämnden anser att underlåtenhet att göra så medför att bolaget inte med befriande verkan kan åberopa att de vid denna tidpunkt inte känt till och inte heller borde ha upptäckt att fastigheten var förorenad (hänvisning till, Miljödomstolens dom MD 1698-2007, Kungsörs kommun).

Nämnden vill även hänvisa till 10 kap 8, 9 och 10 §§ MB avseende fastighetsägarens skäliga ansvar för att utföra markundersökningar och vidta avhjälpande åtgärder i den utsträckning som kostnaderna kan motsvaras av den värdeökning, behov av utredning av föroreningarna eller omständigheter i övrigt som åtgärderna medför. Med hänvisning till prop. 1997/98:45 del 2 s 122, i specialmotiveringen till 10 kap 8 § MB uttalade departementschefen följande rörande kostnaden för utredning av förorenade områden; ..."sträcker sig ansvaret för utredningskostnaderna något längre än efterbehandlingsansvaret. Att utredning görs kan vara till nytta för fastighetsägaren. Det kan därför vara skäligt att fastighetsägaren får svara för utredningskostnader".

Överklagandet har inte redovisat några faktiska omständigheter som föranleder en omprövning eller ändrat ställningstagande.

Bolaget har i svarsyttrande daterat den 9 juni 2008 anfört bl a följande. Varken den svenska miljörätten eller aktiebolagsrätten tillåter ansvarsgenombrott. Bolaget bestrider vidare ansvar enligt 10 kap 3 § MB. Av 15 § lagen (1998:811) om införande av MB framgår uttryckligen att 10 kap 3 § MB endast kan tillämpas på fastighetsförvärv som ägt rum efter utgången av år 1998. Dom 2007-08-01 i mål M 1698-07 avsåg ett fastighetsförvärv som ägde rum år 1999, vilket innebär att avgörandet saknar relevans. Bestämmelsen i 10 kap 9 § MB om fastighetsägares ansvar vid åtgärder som medför värdeökning på fastigheten, är inte tillämplig. Denna bestämmelse är en regressbestämmelse som förutsätter att annan än ägaren själv utfört efterbehandlingsåtgärderna. Eftersom det är ostridigt att det finns förutsättningar att utkräva efterbehandlingsansvar enligt 10 kap 2 § MB (enligt principen om att förorenaren betalar), anser bolaget det vara fel att nu utkräva utredningsansvar enligt 10 kap 10 § MB. Bolaget kan inte vitsorda att det skulle ha företagsekonomisk nytta av den undersökning mm som föreläggandet avser.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

I tillämplig lydelse av 10 kap 2 § MB anges att ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 § är den

som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövaren).

I tillämplig lydelse av 10 kap 3 § MB anges att om inte någon verksamhetsutövare kan utföra eller bekosta efterbehandling av en förorenad fastighet är var och en efterbehandlingsansvarig som förvärvat fastigheten och vid förvärvet känt till föroreningarna eller borde ha upptäckt dem. Enligt övergångsbestämmelserna till 10 kap MB, nämligen 15 § lag (1998:811) om införande av MB, skall vid tillämpningen av 10 kap 3 § MB inte beaktas förvärv som skett före MBs ikraftträdande.

Av utredningen i ärendet framgår bl a följande. Dåvarande Skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs- och Bohus län bedrev plantskoleverksamhet på den aktuella platsen från sent 1950-tal till 1980-talet, då plantskolan lades ned. Därefter har det inte framkommit att det bedrivits någon verksamhet på fastigheten. Under delar av plantskoleperioden användes bekämpningsmedlen DDT och Dikofol. Svenska Skogsplantor AB, bolaget, som är ett av staten helägt bolag bildades 1994 och förvärvade då bl a fastigheten Kårehogen 1:3. Företaget var ett resultat av en ombildning av Skogsvårdsorganisationens frö- och plantverksamhet till aktiebolag (jfr SoU 2002:40 s 185). Bolaget var vid denna tidpunkt ett renodlat frö- och plantproducerande företag. I bolagets verksamhet ingår idag bl a drift av ett antal plantskolor över hela Sverige och skogsrådgivning. Det har emellertid framkommit att bolaget inte har bedrivit någon plantskoleverksamhet på den aktuella fastigheten. Vid provtagningar under 2006 konstaterades hög föroreningshalt av DDT vid södra änden av den byggnad som använts som plantlager. Även rester av Dikofol hittades. Därutöver uppmättes Diklobenil. Skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län köpte Kårehogen 1:3 i september 1957 och fick lagfart 1958. Föroreningen av DDT och Dikofol skedde under den tid då skogsvårdsstyrelsen bedrev plantskoleverksamhet. Av handlingarna framgår inte när föroreningen av Diklobenil uppstått. I ansvarsutredningen som miljö- och byggnämnden utfört befanns bolaget ha verksamhetsutövaransvar.

Länsstyrelsen gör följande bedömning.

Som framgår ovan bedrev Skogsvårdsstyrelsen verksamhet på Kårehogen 1:3 åtminstone fram till 1980-talet. Miljöfarlig verksamhet har således bedrivits på den aktuella fastigheten efter 1969. Verksamheten vid Skogsvårdsstyrelsen överfördes till ett statligt ägt bolag, Svenska Skogsplantor AB, 1994. Av prop. 1992/93:226 om en ny skogspolitik som bl a berör bolagiseringen av statens frö- och plantverksamhet framgår bl.a. att verksamheten – frö- och plantverksamheten – med tillhörande tillgångar och skulder skulle tas över av ett nybildat aktiebolag. Tillgångarna i verksamheten angavs utgöras av både lös och fast egendom.

Då en statlig affärsdrivande myndighet bolagiseras till ett helstatligt ägt aktiebolag får efterbehandlingsansvaret anses ha övertagits av det nya

bolaget (se även miljödomstolen vid Nacka tingsrätts dom den 14 juni 2007 i mål nr M 1581-07).

Eftersom det övertagande bolaget övertagit samtliga rättigheter och skyldigheter inom den överlåtande verksamheten saknar det betydelse att överlåtelsen skett efter det att den förorenande plantskoleverksamheten på den i ärendet aktuella fastigheten hade varit nedlagd under åtminstone 10 år eller att någon verksamhet överhuvudtaget inte bedrivits på fastigheten därefter.

Länsstyrelsens anser sammanfattningsvis att bolaget har övertagit ett ansvar för tidigare miljöskulder på fastigheten. Därmed finns förutsättningar att anse att bolaget har ett verksamhetsutövaransvar enligt 10 kap 2 § MB. Även med hänsyn till vad bolaget anfört i ärendet finner Länsstyrelsen det skäligt att ålägga bolaget att utföra en fördjupad undersökning av förorenad mark på fastigheten Kårehogen 1:3 inklusive provtagning, i enlighet med nämndens föreläggande.

Det noteras avslutningsvis att 10 kap 3 § MB inte är tillämplig eftersom bolagets förvärv av Kårehogen 1:3 skedde före miljöbalkens ikraftträdande.

Med anledning av ovanstående avslår Länsstyrelsen överklagandet och ändrar Miljö- och byggnadsnämndens beslut endast i det att tidpunkten för när utredningen skall vara miljö- och byggnadsnämnden tillhanda flyttas fram till den 15 september 2010

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Vänersborgs Tingsrätt, Miljödomstolen, inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet, se bilaga (formulär 022).

I detta ärende har länsjurist Ann Lundahl beslutat och länsjurist Karin Wall varit föredragande.

Ann Lundahl

Karin Wall

Bilaga:
Hur man överklagar

Kopia till:
Miljö- och byggnadsnämnden i Orust kommun
Lantmäterimyndigheten
Pärmen

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I MILJÖMÅL

Den som vill överklaga miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Svea Hovrätt, Miljööverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till miljödomstolen och måste ha kommit in till miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Miljööverdomstolen meddelar **prövningstillstånd**. Miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas,
2. anledning förekommer till ändring i det slut som miljödomstolen har kommit till, eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står miljödomstolens avgörande fast. Det är därför

viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av miljödomstolens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende miljödomstolens dom enligt klagandens mening är oriktig,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Om klaganden anlitar ombud ska ombudet sända in fullmakt i original samt uppge namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar lämnas av miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.